

[Úvodní Stránka](#) > ... > [Rodinné Věci a Dědictví](#) > [Ukrajinské Děti – Justiční Spolupráce V Občanských Věcech](#) [Rodičovská zodpovědnost](#)

Rodičovská zodpovědnost

Tyto informativní přehledy připravila Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci.

Pro přeshraniční případy rodičovské zodpovědnosti (např. v souvislosti s právem péče o dítě a právem na styk s dítětem, poručenství, umístění dítěte do ústavní nebo pěstounské péče) jsou pravidla EU pro určení příslušnosti stanovena v [nařízení Brusel IIb](#), zatímco právo rozhodné pro věci rodičovské zodpovědnosti je upraveno [Haagskou úmluvou o ochraně dětí z roku 1996](#). Úmluva se vztahuje rovněž na situace související se státy mimo EU, které jsou smluvními státy této úmluvy (např. Ukrajina).

Pravomoc

V záležitostech rodičovské zodpovědnosti stanoví článek 8 [nařízení Brusel IIa](#)^[1] a článek 7 [nařízení Brusel IIb](#), že soudy ^[2] členského státu ^[3] jsou příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu. Ukrajinské soudy však zůstávají nadále příslušné v případě, že dítě mělo před vysídlením obvyklé bydliště na Ukrajině. Obecně by změna obvyklého bydliště vyžadovala určitou dobu a soud se musí ujistit, že jsou splněny určité požadavky ^[4]. Ukrajinské dítě, které vstoupí do EU, tak pravděpodobně po určitou dobu nebude mít obvyklé bydliště v EU, takže článek 8 nařízení Brusel IIa a článek 7 nařízení Brusel IIb se v mnoha případech nepoužijí.

V čl. 13 odst. 2 nařízení Brusel IIa a čl. 11 odst. 2 nařízení Brusel IIb se stanoví příslušnost založená na přítomnosti dítěte v případě dětí, které jsou uprchlíky, nebo dětí mezinárodně přemístěných z důvodu nepokojů v jejich zemi. Ustanovení čl. 52 odst. 2 [Haagské úmluvy o ochraně dětí z roku 1996](#) (je třeba vykládat ve spojení s 25. bodem odůvodnění nařízení Brusel IIb) však objasňuje, že toto pravidlo o příslušnosti by se mělo vztahovat pouze na děti, které měly před přemístěním obvyklé bydliště v některém členském státě. Pokud mělo dítě před přemístěním obvyklý pobyt ve třetím státě, např. na Ukrajině, měla by se uplatnit pravidla o příslušnosti obsažená v Haagské úmluvě z roku 1996 o dětských uprchlících a mezinárodně přemístěných dětech. Ukrajina a všechny členské státy EU jsou smluvními stranami Haagské úmluvy z roku 1996 ([HCCH | #34 - Tabulka stavu](#)).

V čl. 6 odst. 1 Haagské úmluvy z roku 1996 se stanoví, že „vůči dětem uprchlíků a dětem, v jejichž zemi došlo k nepokojům, v důsledku čehož tyto děti byly přemístěny do různých zemí, vykonávají pravomoci podle čl. 5 odst. 1 orgány smluvního státu, na jehož území se děti v důsledku tohoto přemístění nacházejí“.

Více informací o uplatňování Haagské úmluvy o ochraně dětí z roku 1996 na děti bez doprovodu a děti odloučené od rodiny je k dispozici [zde](#) a [zde](#).

Články 8 a 9 Haagské úmluvy z roku 1996, jakož i článek 15 nařízení Brusel IIa a články 12 a 13 nařízení Brusel IIb stanoví, že pravomoci mohou být přeneseny na soud, který má lepší předpoklady k projednání věci. Za současné situace by se to mohlo týkat ochrany dítěte z Ukrajiny (například dítěte přicházejícího do EU bez doprovodu) v případě, že příslušný orgán zjistí, že dítě má rodinné příslušníky v jiném členském státě. V takové situaci může první členský stát požádat o přenesení pravomocí, pokud má dítě zvláštní vztah k druhému členskému státu a pokud by toto přenesení bylo v nejlepším zájmu dítěte.

Pro lepší pochopení toho, jak uplatňovat nařízení Brusel IIa nebo nařízení Brusel IIb, jsou užitečnými nástroji praktické příručky, které jsou k dispozici [zde](#).

Použitelné právo a uznávání

V případě vojenské agrese představuje [Haagská úmluva o ochraně dětí z roku 1996](#) důležitý nástroj na ochranu dětí, včetně dětí bez doprovodu, migrujících dětí odloučených od rodiny a dětí žádajících o azyl. Ukrajina a všechny členské státy EU jsou smluvními stranami Haagské úmluvy o ochraně dětí z roku 1996 ([HCCH | #34 - Tabulka stavu](#)).

Je třeba připomenout, že v čl. 16 odst. 1 Haagské úmluvy z roku 1996 se stanoví, že otázka, kdo má ze zákona rodičovskou zodpovědnost k dítěti, se řídí právem místa obvyklého bydliště dítěte, tj. v případě dětí, které mají obvyklé bydliště na Ukrajině, ukrajinským právem. Totéž platí pro přiznání rodičovské zodpovědnosti na základě dohody nebo jednostranného právního úkonu (čl. 16 odst. 2 Haagské úmluvy z roku 1996). Navíc platí, že rodičovská zodpovědnost, která existuje podle práva státu obvyklého bydliště dítěte, trvá po změně obvyklého bydliště do jiného státu (čl. 16 odst. 3 Haagské úmluvy z roku 1996). Výkon rodičovské zodpovědnosti se řídí rovněž právem státu obvyklého bydliště dítěte (článek 17 Haagské úmluvy z roku 1996).

Kromě toho článek 23 Haagské úmluvy z roku 1996 stanoví formální uznání opatření vydaných v jiném smluvním státě. Proto bude ukrajinské opatření v oblasti působnosti úmluvy automaticky uznáno v jiných smluvních státech, aniž by bylo nutné formální uznání. Ukrajinská opatření proto zůstanou v EU v platnosti.

Jak je dále upřesněno v článku 18 Haagské úmluvy z roku 1996, rodičovská zodpovědnost zmíněná v článku 16 Haagské úmluvy z roku 1996 může být odňata nebo podmínky jejího výkonu mohou být upraveny opatřeními přijatými podle této úmluvy.

V čl. 15 odst. 1 Haagské úmluvy z roku 1996 se stanoví, že „[p]ři výkonu pravomoci podle ustanovení kapitoly II použijí orgány smluvních států své vlastní právo“, a z toho vyplývá, že smluvní strany použijí v těchto případech své vnitrostátní právní předpisy.

Více informací o uplatňování Haagské úmluvy o ochraně dětí z roku 1996 na děti bez doprovodu a děti odloučené od rodiny je k dispozici [zde](#) a [zde](#).

Spolupráce mezi ústředními orgány

Upozorňujeme na to, že stávající krize ovlivňuje a může dočasně omezit fungování ukrajinského ústředního orgánu ustanoveného podle [Haagské úmluvy o ochraně dětí z roku 1996](#).

V situacích týkajících se spolupráce mezi ústředními orgány členských států (například pokud má dítě, které bylo umístěno v jednom členském státě, sourozence v jiném členském státě), by se mohly použít články 55 a 56 [nařízení Brusel IIa](#) nebo články 80 a 82 [nařízení Brusel IIb](#).

Pokud jde o pěstounskou péči, mohly by být k užtku informace od členských států, které jsou zveřejněny na portálu e-justice a týkají se toho, jak probíhá postup pro přeshraniční umístění, včetně umístění do pěstounských rodin. Jsou k dispozici [zde](#).

Pro lepší pochopení toho, jak uplatňovat nařízení Brusel IIa nebo nařízení Brusel IIb, jsou užitečnými nástroji praktické příručky, které jsou k dispozici [zde](#).

Kontaktní údaje ústředních orgánů jsou k dispozici níže:

- [nařízení Brusel IIb](#)
- [nařízení Brusel IIa](#)
- [Haagská úmluva o ochraně dětí z roku 1996](#)

Jak může být nápomocna Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci?

Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci poskytuje podporu při provádění nástrojů EU v oblasti civilního soudnictví v každodenní právní praxi. Kromě ústředního orgánu se můžete obrátit na kontaktní místo Evropské soudní sítě ve svém členském státě, které vám pomůže s konkrétním problémem v přeshraničním případě. Vaše

kontaktní místo se může například dotázat na aktuální stav žádosti, zprostředkovat kontakt mezi dvěma soudy nebo nalézt kontaktní údaje příslušného orgánu v jiném členském státě EU.

[Více informací o Evropské soudní síti a o tom, jak může pomoci.](#)

[Jak najdu své vnitrostátní kontaktní místo?](#)

Užitečné odkazy

- [Informace o ukrajinském právu](#)
 - [Informace o ukrajinských právních předpisech týkajících se ochrany dětí a nezletilých osob bez doprovodu \(261.19 KB - PDF\) \[CS\]\(#\)](#)
 - [Otázky a odpovědi týkající se ukrajinského rodinného práva \(285.85 KB - PDF\) \[CS\]\(#\)](#)
 - [Řízení o navrácení dětí v ústavech \(zařízeních\) na Ukrajinu \(118.67 KB - PDF\) \[EN\]\(#\)](#)
 - [Vícejazyčný online formulář pro ukrajinské děti cestující do Evropské unie a pobývající v ní. Tento formulář umožňuje ukrajinským rodičům nebo právním zástupcům dítěte cestujícího do Evropské unie uvést, kdo je odpovědný za cestování s dítětem a/nebo za výkon rodičovské zodpovědnosti za dítě.](#)
- Ústřední orgány:
 - [nařízení Brusel IIa](#)
 - [nařízení Brusel IIb](#)
 - [Haagská úmluva o ochraně dětí z roku 1996](#)
- Konzultační skupina Rady Evropy pro ukrajinské děti
 - [Příručka o nadnárodních postupech a spolupráci \(4.07 MB - PDF\) \[EN\]\(#\)](#)
 - [Informační poznámka k adopcím během války na Ukrajině \(3.76 MB - PDF\) \[EN\]\(#\)](#)
 - [Kontextový přehled – Reakce na adopční iniciativy v mimořádných situacích \(3.63 MB - PDF\) \[EN\]\(#\)](#)
- [Informativní poznámka Haagské konference o dětech zbavených rodinného prostředí v důsledku ozbrojeného konfliktu na Ukrajině](#)
- [Oddíl věnovaný ochraně dětí na internetových stránkách Haagské konference](#)
- [Uplatňování Haagské úmluvy o ochraně dětí z roku 1996 na děti bez doprovodu a děti odloučené od rodiny](#)
- [Vysvětlující zpráva k Haagské úmluvě o ochraně dětí z roku 1996](#)
- [Praktická příručka k fungování Haagské úmluvy o ochraně dětí z roku 1996](#)
- [Publikace Evropské soudní sítě \(včetně praktických příruček k uplatňování nařízení Brusel IIa a Brusel IIb\) jsou k dispozici \[zde\]\(#\).](#)
- [Praktický nástroj pro opatrovníky: Dočasná ochrana dětí bez doprovodu přicházejících z Ukrajiny](#)

[1] Od 1. srpna 2022 se nařízení Brusel IIa nahrazuje nařízením Brusel IIb, avšak nařízení Brusel IIa se použije nadále, pokud bylo řízení zahájeno před 1. srpnem 2022.

[2] Podle čl. 2 bodu 1 nařízení Brusel IIa a čl. 2 odst. 2 bodu 1 nařízení Brusel IIb zahrnuje pojem „soud“ všechny orgány členských států příslušné k rozhodování ve věcech spadajících do oblasti působnosti obou nařízení.

[3] Tato dvě nařízení se nepoužijí na Dánsko, které uplatňuje podobná pravidla příslušnosti, jako jsou pravidla obsažená v Haagské úmluvě o ochraně dětí z roku 1996.

[4] Pro výklad pojmu „obvyklé bydliště“ viz např. rozsudky Soudního dvora Evropské unie ve věcech [C-523/07](#), [C-497/10 PPU](#), [C-376/14 PPU](#), [C-111/17 PPU](#), [C-512/17](#) a [C-393/18 PPU](#). Další informace naleznete také v [praktické příručce k uplatňování nařízení Brusel IIb](#).

■ Poslední aktualizace: 05/06/2025

Tyto stránky spravuje Evropská komise. Informace na této stránce nemusí nezbytně vyjadřovat oficiální stanovisko Evropské komise. Komise neodpovídá ani neručí za informace nebo údaje, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Pokud jde o předpisy v oblasti autorských práv pro webové stránky EU, viz právní upozornění.